

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΤΑΦΟΣ ΔΙΟΥ ΙΙΙ (ΤΑΦΟΣ ΤΗΣ ΜΑΛΑΘΡΙΑΣ)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Μακεδονικός τάφος ΙΙΙ του Δίου γνωστός και ως τάφος της Μαλαθριάς, βρίσκεται στις παρυφές του σημερινού χωριού Δίου (Μαλαθριά), στη θέση «Αμπέλια». Απέχει 630μ. από τη ΒΔ γωνία του τείχους και 430μ. από τη ΝΔ και εντάσσεται στο δυτικό νεκροταφείο της πόλης. Ο Μακεδονικός Τάφος ΙΙΙ απέχει 340 μ. από τον Μακεδονικό Τάφο Ι και η ελάχιστη απόσταση από το δυτικό σκέλος του τείχους είναι 400μ. Ο τάφος όπως διαπιστώθηκε από την ανασκαφή ήταν συλημένος.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο τάφος εντοπίστηκε το 1955 τυχαία από τον κ. Δ. Γιαννούλη (ή Γούλα), κάτοικο Μαλαθριάς, καθώς καλλιεργούσε τον αμπελώνα του. Τον επόμενο χρόνο το 1956 διενεργήθηκε ανασκαφική έρευνα από τον Χαράλαμπο Μακαρόνα με πιστώσεις της Αρχαιολογικής εταιρείας (24 Οκτωβρίου – 1 Νοεμβρίου 1956).

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Η μορφή του τάφου είναι απλή. Πρόκειται για ένα μικρού μεγέθους μονοθάλαμο μακεδονικό τάφο με προσανατολισμό Β-Ν και είσοδο στη βόρεια πλευρά. Είναι χτισμένος από λιθοπλίνθους ασβεστολίθου καλά ειργασμένες (**Φωτ. 1**).

Η πρόσοψη του τάφου είναι λιτή, δεν φέρει αέτωμα ή κάποια άλλη αρχιτεκτονική διακόσμηση (**Φωτ. 2**). Αποτελείται από δύο σειρές επάλληλων πλίνθων, δεξιά και αριστερά της θύρας, οι οποίες εκτείνονται σε όλο το εξωτερικό μήκος του τάφου. Μια μεγάλη λιθοπλίνθος τοποθετείται ως ανώφλι επάνω από το θυραίο άνοιγμα, η οποία εξέχει τόσο, όσο είναι αρκετό για να μην είναι ορατή η απόληξη της καμάρας του τάφου (**Φωτ. 3**).

Ολόκληρη η πρόσοψη καλυπτόταν με επίχρυσμα και σύμφωνα με τον Μακαρόνα δεν παρατηρήθηκαν ίχνη χρώματος. Η θύρα του τάφου είχε ύψος 2.10μ. και ήταν κλεισμένη από τρεις μεγάλους παραλληλεπίπεδους πλίνθους. Το πλάτος της μειώνεται προς τα επάνω (κάτω: 1.31μ., άνω: 1.23μ.).

Ο εσωτερικός θάλαμος είναι ορθογώνιος και έχει διαστάσεις: πλάτος 2.35μ., μήκος 2.75μ. και ύψος από το δάπεδο μέχρι το ανώτατο σημείο στο κέντρο της καμάρας 2.62μ. Οι τοίχοι είναι κτισμένοι κατά το ισόδομο σύστημα. Πατούν σε ένα τοιχοβάτη, ύψους 8 εκ., ο οποίος προεξέχει σε σχέση με τον υπόλοιπο τοίχο κατά 10 εκ. Ο τοιχοβάτης περιτρέχει εσωτερικά ολόκληρο το θάλαμο. Οι τοίχοι αποτελούνται από τρεις σειρές δόμων εκ των οποίων η ανώτερη είναι η προεξέχουσα κοσμοφόρος, η οποία επιστέφεται με κυμάτιο. Το κυμάτιο δεν είναι σμιλευμένο στο λίθο, αλλά είναι κατασκευασμένο από κονίαμα, για το λόγο αυτό δεν διατηρείται σε όλο του το μήκος. Από την επίστεψη της κοσμοφόρου σώθηκαν λίγα ίχνη χρωμάτων, χάρη στα οποία ο Μακαρόνας προσπάθησε να αναπαραστήσει το λέσβιο κυμάτιο (**Φωτ. 5**). Η διάταξη αυτή της τοιχοδομίας εφαρμόζεται στις τρεις πλευρές του θαλάμου, εξαιρείται ο τοίχος της εισόδου, από τον οποίο λείπει η κοσμοφόρος (**Φωτ. 4**). Το διακοσμητικό αρχιτεκτονικό στύλ του Μακεδονικού τάφου ανήκει στον τύπο V, σύμφωνα με την μελέτη του Andreou.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η καμάρα δεν είναι ακριβώς ημικυλινδρική, καθώς η τομή της είναι τόξο του κύκλου μικρότερο από ημικύκλιο. Αποτελείται από πέντε σειρές θολιτών περίπου ίσου πλάτους και άχρους, αλλά διαφορετικού μήκους (**Φωτ. 6**). Η γένεση της καμάρας ξεκινά πάνω από την κοσμοφόρο και εισέχει σε σχέση με το επίπεδο του τοίχου.

Όλες οι εσωτερικές επιφάνειες του τάφου έφεραν επίχρισμα. Η καμάρα είχε χρώμα ωχροκίτρινο και μια λευκή περιτρέχουσε ταινία πλάτους 0.22-0.23μ. Η κοσμοφόρος εδηλούτο με εναλασσόμενους πλίνθους λευκές και τεφροχόες, ενώ τα κονιάματα των υπολοίπων τοίχων και τυμπάνων ήταν λευκά. Έφεραν μόνο εγχάρακτη απομίμηση ισοδομικής τοιχοδομίας, η οποία ωστόσο δεν ανταποκρινόταν στην πραγματική τοιχοδομία (**Φωτ. 7**).

Δεξιά της εισόδου και κατά μήκος της μακριάς πλευράς βρέθηκε επιχρισμένη κτιστή κλίνη απλή μήκους 1.575 μ., πλάτους 0.85 μ. και ύψους 0.49 μ. Ίχνη αποθέσεως νεκρού δεν βρέθηκαν στην κλίνη. Επίσης στην απέναντι πλευρά βρέθηκε μια μεγάλη λίθινη πλάκα μήκους 1.63 μ., πλάτους 0.63 μ. και ύψους 0.30 μ., η οποία στηρίζεται σε δύο υπόβαθρα. Τα υπόβαθρα αυτά είχαν μετακινηθεί προφανώς όταν συλλήθηκε ο τάφος. Η κατασκευή αυτή φαίνεται ότι εισήχθη στον τάφο μετά την αρχική ταφή και πιθανώς χρησιμοποιήθηκε κατά τον Μακαρόνα ως δεύτερη νεκρική κλίνη.

Ουσιώδη κινητά ευρήματα δεν έχουμε, εκτός από κάποια όστρακα, τα οποία ανήκουν σε χρηστικά αγγεία και κάποιοι αστράγαλοι μικρών ζώων, από τα οποία δεν προκύπτουν στοιχεία για την χρονολόγηση του τάφου. Ο Μακαρόνας ωστόσο με βάση τα αρχιτεκτονικά στοιχεία (επιμελημένη εργασία, ύψος του τάφου) πιστεύει ότι τόσο αυτός ο ταφος, όσο και ο Μακεδονικός τάφος Ι θα πρέπει να χρονολογηθούν στην διάρκεια του 3^{ου} αι. π.Χ. (*contra* Ορλάνδος, τέλη 3^{ου} – αρχές 2^{ου} αι. π.Χ.).

ΣΥΝΟΨΗ

Ο τρίτος μακεδονικός τάφος βρέθηκε το 1955 και ανασκάφηκε το 1956. Βρίσκεται στο βόρειο άκρο του χωριού Μαλαθριά και απέχει 600μ. από τη δυτική πλευρά του τείχους της αρχαίας πόλης. Ανήκει στην κατηγορία των μικρών μονοθάλαμων «μακεδονικών» τάφων και φέρει απλή πρόσοψη χωρίς αέτωμα ή κάποιο άλλο αρχιτεκτονικό διάκοσμο, αλλά με γιγαντιαίο υπέρθυρο. Στο εσωτερικό υπήρχε μια κτιστή κλίνη και μια άλλη λίθινη πλάκα, που τοποθετήθηκε αργότερα, πιθανώς για άλλες ταφές. Ο Μακαρόνας χρονολογεί το ταφικό μνημείο στην διάρκεια του 3^{ου} αι. π.Χ. (*contra* Ορλάνδος, τέλη 3^{ου} – αρχές 2^{ου} αι. π.Χ.).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γενική

G. Daux, Dion Malathria, *BCH* 81, 1957, 597 – 598.

Δ. Παντερμαλής, Οι μακεδονικοί τάφοι της Πιερίας, σε: *Οι αρχαιολόγοι μιλούν για την Πιερία*, 28 – 29 Ιουλίου και 4 – 5 Αυγούστου 1984, Θεσσαλονίκη 1985, 9–13.

Δ. Παντερμαλής, Η νεκρόπολη του Δίου, *Αρχαιολογία*, 33, 1989, 35 – 39.

Δ. Τσιάφης, *Οι μακεδονικοί τάφοι του Δίου*, (Αδημ. Μεταπτυχιακή Εργασία), Θεσσαλονίκη 2009.

Έρευνες Αρχαιολογικής Εταιρείας

Χ. Ι. Μακαρόνας, Ανασκαφική έρευνα «Μακεδονικού» τάφου εν Δίω Πιερίας, *ΠΑΕ* 1956 (1961), 131–138.

Εργον 1956, 50–52.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Φωτ. 1: Κάτοψη και τομή κατά μήκος (*ΠΑΕ* 1956, 132, εικ. 1).

Φωτ. 2: Πρόσοψη και τομή κατά πλάτος (*ΠΑΕ* 1956, 133, εικ. 2).

Φωτ. 3: Λεπτομέρεια προσόψεως (*ΠΑΕ* 1956, 134, εικ. 3).

Φωτ. 4: Όψη της εσωτερικής πλευράς του τοίχου της προσόψεως (*ΠΑΕ* 1956, 135, εικ. 4).

Φωτ. 5: Επίστεψη της κοσμοφόρου (*ΠΑΕ* 1956, 135, εικ. 5).

Φωτ. 6: Όψη της καμάρας εκ των κάτω (*ΠΑΕ* 1956, 136, εικ. 6).

Φωτ. 7: Προοπτικό σχέδιο του νεκρικού θαλάμου (*ΠΑΕ* 1956, 137, εικ. 7).

Ευαγγελία Γεωργίου